

niro. Pouk take učne moči je slab in površen, kajti komaj bo dotični čakal, da gre iz razreda in si bo med poukom s citanjem ali pisanjem pisem itd. skušal skrajšati čas.

In temu je posebno podvržen začetnik. Ko absolvira svoje šole je navdušen in težko pričakuje trenutka, ko bo stal prvič sam pred učenci. Kako pa je razočaran, ko se to res zgodi. Vse kaj drugega najde na večini šol, kakor to, kar se je učil na učiteljski. — ki je seveda že davno zastarelo in je prepotrebno reformirati ga. Razočaranje se vrsti eno za drugim, ko počasi spoznava notranjost šole in vodstva in velika izprememba se vrši v njem. Tedaj prvič občuti, da je nastavljen, da je to njegov poklic, njegova služba. In če ni moralno močan, če ni rojen učitelj, potem se on izgubi. Službo opravlja kot navaden slab uradnik in postane počasi karikatura učitelja, katerega je vse drugo bolj na srcu, kakor šola in vzgoja mladine. Poklic se mu pristudi, ko vidi tudi svoje tovariše take in tako propada šola vedno nižje ter se izpreminja iz narodnega svetilišča v orodje strankarskih bojev.

Kako vse drugače je službovati pod dobrim vodstvom, na dobri šoli! Kljub prvemu razočaranju učitelj — začetnik hitro zapopade delo in cilje osnovne šole, dobi veselje do praktičnega dela, da svojega poklica, ki ni mehnično uradovanje, temveč vzvišeno delo, umetnost. Učitelj vzhlubi šolo in mladino in ji žrtvuje svoje sile z veseljem. Pod spretnim vodstvom začne delovati tudi zunaj šole in tako postane iz njega počasi, a gotovo to, kar mora biti, ne samo učitelj mladine, temveč učitelj naroda.

Kompetentne oblasti za nastavljanje naj torej pazijo in upoštevajo te vrstice. **Učitelj-začetnik naj se nastavlja na dobre šole ali vsaj k dobrim, za šolo navdušenim voditeljem.** Zadnji naj pa posebno pazijo, da dobe začetniki na njihovih šolah najlažje razrede in ne najtežjih in najbolj zanemarnjenih, kakor se to često dogaja.

Po mojem mnenju je vzgoja dobrega učiteljskega eno najvažnejših vprašanj za procvit naroda in poleg reforme naših učiteljskih se mora gledati na to, da se ne ubije učitelja takoj v začetku.

Vsaj prvo leto, če ne do usposobljenostnega izpita, naj bi služboval začetnik na dobri šoli, saj mu to največ koristi, da prestane ta izpit, ker se vsakdo najlažje praktično uči in ne po suhoparnih knjigah, katere seveda tudi ne more popolnoma zavreči, če hoče izpolniti svoje teoretično znanje.

Težko je res dandanes spoznati, kaj je prav in kaj ni, ker je mnogo glav in ravno toliko različnih mnenj. Argumenti, ki sem jih tu navedel, pa so gotovo vsakemu dovolj jasni in tehtni in če se vsaj nekoliko ozira nanje, se bo pridobilo mnogo večje število resničnih učiteljev — narodnih delavcev.

Nekaj misli o rokotvornem pouku.

Parkrat so se že oglašili tovariši v našem glasilu glede rokotvornega pouka. Med vsemi izvajanjmi mi je najbolj všeč članek tov. Fr. Skulja. Imel sem priliko videti razna dela »raznih« Skuljev — praktični so vsi kot večina Laščanov. Čakam pa še vedno, da se oglasita vsaj še tov. Blagajnik in Humek, ki nista samo delitanta, ampak prava mojstra.

Ker pa marsikdo še ne ve, kje in kako bi se lotil pouka, je prav, če se o tem še kaj pomenimo.

Rokotvorni pouk naj ima predvsem resen praktičen pomen in naj ne bo samo igranje. Izdelovanje raznih predmetov iz lepene odločno ne spada na kmete, ker nima praktičnega pomena. Na deželi se bomo lotili izdelovanja raznih ročev za orodje toporišč, voznih ročic, kosišč in oslovnikov. Prav lahko izdelujemo tudi razne okvirje, s katerimi okrasimo domačo hišo. Kajti marsikje vidimo po hišah razne podobe brez okvirjev, kar jako pači vnemost izbe. Vsaka hiša ima tudi pratiko. Tudi za njo se lahko izdelajo ličen okvirček ali stojalce.

K rokotvornemu pouku spada tudi zelo važno opravilo, ki ga omenja že Skuli v svojem članku, namreč popravilno orodje. Marsikdo ima oblič doma in ga rabi, toda brusiti ga ne zna. Brusiti moramo tudi razne nože, sekire in dr. Važno je tudi, da znamo piliti žage, ki jih rabimo vedno in vedno.

Literature o raznih ročnostih pri nas žal nimamo. Zato moramo poseči najbolj po nemški. Omenjam tu samo:

Dobro bi pa bilo, da nasvetuje še kdo kaj. Knjiž iz katerih bomo dobili še marsikaj.

V krajih pa, kjer je razvita kaka domača obrt, je dobro, da obrnemo pozornost tudi tja in skušamo izpopolniti tehniko ali pa nadomestiti manualno delo z mašinskimi, ker s tem povečamo produktivnost.

Pri raznih izdelkih, ki so preprosto okrašeni pazimo na originalnost ornamentov. Krajevne tipičnosti se moramo držati, ker sicer je bistvo skvarjeno. S tem delujemo tudi vzgojno.

Koncem leta pa naj se naredi majhna razstava vseh del, da vidijo starši potrebo pouka in da ne godrnjajo za vsako malenkost, ki jo dajejo za te stvari.

Božo Račič.

POLDKA BAVDKOVA:

Gojimo narodno vezenje!

V narodni pesmi »Sarafan« pravi hčerka svoji stari materi: »Pusti delo in počivaj, zlati čas je preč!« Zlati čas je mladost in ta beži. To pove hčerki tudi stara mati, ki reče: »Mlada si, pa vedi, da mladost beži.«

Rodila se nam je sloboda. Živimo v mladi Jugoslaviji. Bomo li čakali, da nam njeni prvi dnevi, dnevi mladosti zbeže brez dela? Nismo li vsi, brez razlike spola, Jugoslovenci in Jugoslovenke, ta mlada država? In ako smo mladi, bomo li držali roke križem? Ne, zdramimo se iz mirvila in pokažimo tudi me žene, da smo vredne, da se nazivljemo slobodne Jugoslovenke.

Poprimimo se narodnega vezenja. Okrasimo predvsem svojo in svojih otrok obleko z narodno vezenino, da pokažemo že na zunaj, da se zavedamo s ponosom svoje narodnosti. Enako naj dobe naši domovi, ki so polni nemške, francoske in druge šare, narodno lice. Očistimo jih temeljito vse tuje navlake in zagrnimo jih v narodne prte, zavese in zagrinjala. Otrokom, ki bodo rastle v takih hišah, prigojimo narodni čut in vsadimo v srce ljubav za vse, kar je pristno naše — narodno. Tako vzgojimo mladino v globoko narodnem duhu, ki se bo zavedala svojega potomstva. Na ta način vzgojenega naroda ne bi bilo več mogoče odtrgati svoji narodnosti, kot se je to godilo žalibog posebno ob mejah. Kar je vkoreninjeno v mladem srcu, to se ne izruče tako lahko.

Ko bi bile imele Slovenke že prej smisel in čut za narodno blago, ne bi bilo prišlo tako daleč, da je naša narodna noša izumrla in se je popolnoma zatrla narodno vezenje, katero so gojile naše prababice.

Po Srbiji, Rusiji, Ukrajini in drugod še danes bujno živi narodna noša in z njo narodna umetnost, zato ker so jo Srbijanke, Rusinje in druge izredno bolj spoštovale nego me Slovenke, ki smo jo pokopale v grob v praktičnem življenju. Poglejmo kako ponosne so Rusinje na svojo bogato vezeno nošo. Kako odlično spoštujejo Ukrajinci svoje, sem videla na lastne oči. Inteligentni bančni uradnik Pavlik ki je za časa vojske tu prebival, je imel med drugim premoženjem, kar ga je mogel oteži pri evakuaciji Gališke. Lepo izvezeno srajco in to je nosil le ob posebno velikih dneih.

Pa tudi pri Hrvatih bi se lahko naučile marsičesa v sedanjih dobi od leta 1900, po razstavi ročnih del v Zagrebu. Stopimo v njihove sobe. Koliko domačega dela! A me? Koketovale smo z Bečom in Parizom, kazale svojo robsko dušo in odvisnost od tujine in omalovaževala umetnost domačega vezenja. Posledica temu je bila, da smo se dičile s perjem, ki smo ga kupovale za drag denar in z njim bogatile tuca.

Kar je bilo našega, to je bilo »kmečko«. (Leta 1909, sem imela par svojih izdelkov narodno okrašenih v neki izložbi, pa sem morala žal čuti, da je »kmečko«. Še pred 12. leti tako malo umevanja za narodno umetnost med Slovenkami. Tudi nam majka!)

Inteligenca je prva zapustila narodno umetnost. Inteligenco pa je posnemalo preprosto ženstvo, ker je pač posnemanje že od nekaj slaba stran ženske. Tako je inteligenca potegnila za seboj preprosto ženstvo, da je tudi ono prestalo spoštovati narodno umetnost in je začelo bolj ljubiti modo in robo iz trgovin, nego narodno nošo in pridnost svojih rok.

Naša sveta dolžnost je, da popravljamo sedanost, kar je zakrivila preteklost. Zbudimo smisel in zdramimo čut za lepoto narodnega vezenja. Saj čut gotovo še spi v duši narodnega ženstva, treba ga je le zbuditi. Narodne noše nazaj zbu-

dit se gotovo ne bi dalo več, tudi ni neobhodno potrebno, ker je bil itak vedno nestalen njihov kraj. Prilagodil se je vedno duhu časa, narodno vezenje pa se je spopolnjevalo na vedno višjo stopnjo. Vsed tega abstrahirajmo kroje narodnih noš, našo moderno prirojeno obleko pa krasimo z narodno vezenino. Ta naj kaže našo narodno zavednost.

Zdi se mi, da je na mestu nasvet Milka Cepelica v knjigi »Spomen — Cvičje« posvečeni narodnemu dobrotvorniku bis. J. J. Strossmayeru, zato ga navedemo dobesedno: »Nije dosta, da inteligenca narodu samo v knjizi in u povjesti uspomenu čuva, da mu folkloristično blago očitoj propasti otmilje; nego se hoče, da ona s narodom zajedno zavoli i ono, što je narodu nekim načinom najmilije, njegovo kućevno blago: Njegovo tkivo i vezivo. Zazeblo nas je u srcu, kada smo čuli, da se taj biser nahodi u pogibelji. Pa kad je tako, a ono pregnimo muški, da taj biser sa ruba propasti u svoje ruke uzmemo.«

Ako je to veljalo za Hrvate leta 1900, v koliko večji meri velja ta nasvet nam. Bomo li me čakale, da nastopi še kak vse časti vreden profesor Sič? Ne, to ne sme biti, da bi kazali na nas možje in oni opravljali naše dolžnosti. Naša naloga je, da začnemo takoj delati vse, zlasti in v prvi vrsti me učiteljice.

Po šolah smo vzgojene robstvu in tujsstvu. Česar nismo seveda same krive. O narodnem vezenju nismo čule ničesar. Zda pa je robovanju konec, zasijalo je solnce svobode. Led je prebit, vzorcev imamo lepo zbirko. Krivda bi bila odslej na naši strani, ako se sedaj ne bi lotile dela, da vzdignemo iz groba naših babic umetni zaklad — narodno vezenje, ga posvežimo in ga podamo narodu, kot pravi Cepelica: »v njegovo največje dobro.«

Kolo Slovenskih sester si je nadelo krasen nalog, da priredi razstavo narodnih ročnih del in seznanji z njimi ne samo domačega ljudstva, ampak pokaže tudi tujcem, ki posejajo prestolico, kaj je pristno naše slovensko.

Kolegije! Naj ne izostane nobena, katera se ne bi udeležila razstave vsaj z enim predmetom! Razstava naj bi pokazala našim bratom in sestram, ki so v narodnem oziru storili doslej več, nego smo storile me, da si hočemo v Jugoslaviji prizadevati s trdno voljo, da jim postanemo enakovredne sestre.

Domislila sem se krilatih besed velikega hrvaškega pesnika Preradovića, ki jih podam h koncu:

»Ljubi rodo svoje preko svega,

Za njeg živi, umiri za njega!

Po njem tebi svetlo pozna živja,

Na njem ti se budućnost osniva.«

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ VIII. seja ožjega sosveta UJU, poverjenišvo Ljubljana dne 4. julija 1921. —

Poverjenik poroča o dopisih, ki so dospeli od zadnje seje:

1. Učiteljsko društvo za Prekmurje pošilja resolucijo v zadevi skrčenih draginskih doklad poročnih učiteljic.

2. Dopisi kamniškega učiteljskega društva:

a) V zadevi mladinskega lista »Naš list«, ki naj ga dobijo šolska vodstva na vpogled in naj upravništvo lista priloži tudi položnice poštno-čerkovnega urada. — Društvo se odgovori, da je že pred daljšim časom izšel odlok višjega šolskega sveta, ki določa obvezno naročitev »Našega lista« za vse šole v Sloveniji. Poštno-čerkovni promet obstoja za enkrat samo za Slovenijo, za druge pokrajine se pa šele snuje.

b) Predlog istega društva, da bodi udeležba šolske mladine pri vseh javnih nastopih vedno pod šolsko zastavo. — Društvo se opozori, naj šolska vodstva sama potrebno ukrepejo, ker spadajo take zadeve v šolski red.

c) Protest istega društva v zadevi odloka centralne vlade, ki so z njim prisiljeni učiteljski upravni svetovi akcijskih družb in pridobitvenih združenj izposlovati si dovoljenje višje šolske oblasti. — Odgovarja se, da je to bolj formalnega pomena, poleg tega pa se tiče ta odlok vseh javnih nameščencev, ne samo učiteljskega.

3. Dopisa višjega šolskega sveta:

a) V zadevi orgljanja in vodstva cerkvenega petja. — Dopis se obrača proti temu, da bi se vnačalo učiteljstvo od izvrševanja orglarskega posla ter smatra orgljanje in vodstvo cerkvenega petja važen del umetniške vzgoje naroda. — Ugotovi se, da se naša organizacija doslej še ni nikdar postavila proti orgljanju in vodstvu cerkvenega petja, za bodoče pa svojemu članstvu v interesu neodvisnosti našega stanu tega ne priporoča.

b) V zadevi nemškutarenja med učiteljskim. — Dopis javlja, da dohajajo pritožbe o nemškutarenju med učiteljstvom, zlasti v nekaterih krajih bivše Štajerske in o občejanju z

nemškimi družbami in družinami. — Dopis se vzame na znanje z obžalovanjem, da se to v resnici vrši. Sprejme se predlog, da se spravi zadeva pred forum letošnje delegacije, poleg tega naj stavi vsa okrajna društva to vprašanje na dnevni red prvega svojega zborovanja.

4. Dopis učiteljskega društva za kranjski okraj, ki z njim društvo opozarja, naj se učiteljstvo po novem zakonu ne nastavlja ukaznim potom. — Sklene se, urgirati v centralo načrt za kono, ki ga je izdelala anketa.

5. Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico vprašuje, kako je prišlo do tega, da sta bila imenovana za nadzornika šolskih vrstov le dva kranjca. — Ožji sosvet konstatira, da ne delamo danes nikake razlike med bivšimi kranjskimi in bivšimi štajerskimi. Ta nadzornika sta bila imenovana pri višjem šolskem svetu v sporazumu s poverjeništvom za kmetijstvo. Mesti sta začasni in je njih sedež na sedežu poverjeništvu za kmetijstvo.

6. Učiteljsko društvo za kočevski okraj želi intervencije pri ministrstvu saobračaja oziroma pri ravnatelstvu državnih železnic v zadevi znizane vožnje za učiteljstvo. — Strokovni tajnik se bo tozadevno informiral pri pristojnih uradnih.

7. Dopisi ljubumerskega učiteljskega društva:

a) V zadevi izdaje čitank za ljudske šole, enako računice, se pozivlja anketa, da naj v zvezi z »Učiteljsko tiskarno« v najkrajšem času oskrbi učne knjige za vse stopnje osnovne šole. — Naroča se zastopnikom v višjem šolskem svetu, da ukrenejo potrebno.

b) Protest proti umešavanju »Urada za zaščito beguncev« pri stalnem nameščanju učiteljskega iz zasedenega ozemlja v Sloveniji. — Ker ima itak vsak učitelj pravico opcije, soglašajo ožji sosvet s stavljenim predlogom.

c) V zadevi oproščanja obdačenja šolskih prireditelj. — Sklene se v tej stvari napraviti vloga na ministrstvo financ.

8. Srpska Matica v Novem Sadu predlaga zameno svojih publikacij za naše liste. — Predlo se rade volje sprejme.

9. Dopis ptujskega učiteljskega društva, ki z njim učiteljstvo ptujskega okraja kategorično zahteva odstranitev voditelja Warkmüllerja z bivše šulterajnske šole na Bregu pri Ptuj. — Tov. Gnuš povdarja, da mora šolska oblast napraviti red tako v tem kot v vseh podobnih slučajih in sicer, da prestavi tako učiteljstvo za druge šole.

10. Ljubljanski učil. pevski zbor prosi UJU poverjeništvu Ljubljana za brezobrestno posojilo v svrhu prireditelj koncertne turneje na severni naši državni meji v okrepitve državne in narodne misli. — Ker je ta koncertna turneja enkratno važnega pomena tudi s stališča stanovskega ugleda, se prošnji ugoditi in predlog soglasno sprejme.

11. Glede šole, ki se ima otvoriti na Holmcu v Mežiški dolini in se kljub vsem danim pogojem otvoritev od strani glavarstva še vedno zavlačuje, dalje glede nameščenja enega učitelja v Guštanju interperira tov. Močnik. — Poverjenik obljubi, da bo ukrenil potrebno na merodajnem mestu.

12. Pokrajinska skupščina v Rogaški Slatini. — Tov. Gnuš poroča, da je prejel pismeno obvestilo iz Celja, da se letošnja pokrajinska skupščina vsled raznih vzrokov, predvsem radi nedostajanja stanovanj, tamkaj ne more vršiti. Zaradi tega predlaga, naj se vrši skupščina v Rogaški Slatini. Predlog se sprejme. Prva pokrajinska skupščina se vrši dne 3. in 4. sept. t. l. v Rogaški Slatini. Dnevni red in vse podrobnosti se določijo na prihodnji seji ožjega sosveta.

13. Blagajnik tov. Luznar ostro graja neresnost in netočnost blagajniških poslov posameznih društev.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer proslavlja petdesetnico svojega obstoja v nedeljo, dne 7. avgusta 1921. v Ljutomeru.

Dodopoldne:

I. Ob 8. uri cerkvena opravilo za pokojne člane.

II. Ob pol 10. uri slavnostno zborovanje v telovadnici narodne šole: 1. Slavnostna pesem. 2. Pozdrav predsednika. 3. Slavnostni govor.

III. Ob 12. uri skupni obed v gostilni »Triglav«.

Popoldne:

IV. Točno ob 15. (3.) uri koncert učiteljskega pevskega zbora v telovadnici narodne šole s prijaznim sodelovanjem tovariša Fr. Serajnika iz Maribora (gosti). Pevovodja tovariš Fr. Zacherl.

Vspored:

1. Rossini - Liszt: »Tarantella«, klavir, čveteroročno.

2. Hr. Volarič: »Ljudmila«, mešan zbor.

3. a) E. Saurer op. 29: »Barcarolle«; b) J. Suk - Ondříček: »Capriccietto«, Gosli, Fr. Serajnik.

4. V. Vanda: »V stovo«, četverospjev.

5. V. Parma: »Poslednja noč«, samospjev s klavirjem.

6. V. Zganec: a) »Pod kopinom«; b) Ciničan, cvrtan, Medjimurski narodni za mešan zbor.

7. a) Fr. Križma: »Romanca«; b) A. Dvořák: »Slavansky tanar«, Gosli, Fr. Serajnik.